

ВЕРОВАО САМ ДА ЋЕ НЕМЦИ САМО ПРОЋИ

Осмог априла 1941. године габегао сам с родитељима из Београда у Ужице, а затим иа Палисад, где ми је отац имао кућу. После извесног времена упознао сам се са Добрилом Петровићем, студентом из Ужица, који је тада партијски радио у златиборском срезу. Већ у току боравка у Београду примљен сам у чланство Скоја и имао извесног искуства у политичком раду. Од Добрила Петровића добио сам задатак да формирам скојевску организацију на Златибору.

После припрема формирао сам скојевску групу у којој су били: Бранко Делић, гимназијалац из Шљивовице, Лепосава Цагић, моја сестра, тада студент права, Данило Петровић, ученик Учитељске школе из Ужица, Даница Кремић (оада Јаворшек) из Ужица и ја. Убрзо затим у ову скојевску групу примили смо четворицу Јевреја из Београда, који су на Златибор побегли од Немаца. То су били Руле и Мони Рубен, затим Леон и његов млађи брат, чијег се имена не сећам. Руле и Леон били су студенти, а друга двојица средњошколци.

Добрило Петровић је тада већ био илгалац. Тих дана нас ДБОјица обишли смо неколико села у златиборском срезу. Били смо у Шљивовици, где нам је веза био Бранко Делић, затим у Драглици код Вукадина Шишаковића, у Доброселици код Добривоја Ковачевића Гросера и у Јабланици код Михаила Ћирића.

Кад је формирана Златиборска партизанска чета, мене су као мање шмпромитованот оставили за позадинску везу са Одредом. Непрекидно сам убеђивао четворицу Јевреја из своје скојевске групе да се склоне негде са Златибора. Једне ноћи Немци су их похапсили ове четворицу, поред њих и адвоката Мевораха, одвели су их у Ужице и стрељали у Крачгову.

На Краљевој води тада је било доста изгнаних Словенаца. Мени је стављено у задатак да с њима успоставим везу и видим има ли међу њима комуниста, скојеваца, левичара и напредних људи. То ми није било тешко јер су Словенци крај барака, у којима су били смештени, имали одбојкашко игралиште, које је остало од некадашњих једриличара. Играо сам одбојку и лако сам

са СлОвенцима дошао у везу. Брзо сам нашао заједнички: језик са Оскаром Шавлијем, професором из Марибора. Он ме је касније упознао са инжењером Леополдом Крањчићем, Павлом Жавцером, затам са Мајдом Курник... Сви су они после ослобођења Чајетине и Ужица ступили у Словеначку партизанску чету. Павле Жавцер био је комесар те чете.

Када су се партизани повукли из Ужица, 29. новембра 1941. године, срео сам на Палисаду Воју Илића, банкарског чиновника, којег сам знао из београдске скојевоке организације. Он ме је одредио да будем разводник на самом улазу на Палисад. Ту, код Јоксимовића имања, стајао сам као стражар и свима који су се повлачили давао упутства куда да иду: радионице и машине на Палисад, рањеници на Краљеву воду, сви остали у правцу Санцака. То сам чинио све до пред вече. После тога Воја Илић ми је одредио друш задатак.

Тада су многи сматрали да Немци неће ни доћи на Златибор, јер је пут миниран. Оскар Шавли ме је, међутим, убрзо обавестио да су Немци већ стигли до Мачката. Ја сам ипак веровао да ће Немци само проћи тлавним друмом и да ће се одмах вратити у Ужице па сам прихватио савет да се са Данилом Петровићем склоним у неко од оближњих оела, Са својом мајком Олгом и тетком Данила Петровића, Раденком Пековићем, Данило и ја склонили смо се код фамилије Пековића у Семегњево.

Следећих дана неки сељаци су нас обавестили да су Немци већ на Златибору, да су побили неке сељаке и све рањенике које су затекли по вилама на Златибору, али да друге грађане сад не дирају. Охрабрене тиме моја мајка и Раденка Пековић су отишле да обиђу кућу на Палисаду. Тамо су затекли немачке војнике. Немци су им рекли да су неке ствари потребне војсци већ покупљене, а они ће сутра напустити кућу и владаици могу доћи да чувају овоје ствари.

После тога моја мајка Олга Цагић и Раденка Пековић вратиле су се у Семегњево. Пошле су поново на Палисад 2. децембра. На путу их је пресрела немачка патрола, ухапоила и обе су стрељане, потом поливене бензином и спаљене.

Михаило ЦАГИЋ БАТА